

- для студентів – вільний доступ до всіх форм інформаційних знань навчального призначення в інтерактивному режимі; реалізація вміння розробляти і удосконалювати комп'ютерні програмні продукти; формування вмінь знаходження і використання інформації; формування навичок вирішення різноманітних проблем на основі їх всебічного дослідження і аналізу у творчих і навчально-дослідних роботах;
- для викладачів – проектування навчального процесу через створення навчального середовища; досягнення мети навчання через застосування на різних за формою заняттях окремих видів програмних продуктів чи їх комплексу; створення комп'ютерного варіанту навчально-методичного забезпечення процесу навчання.

Результати теоретичних і практичних досліджень показали, що використання інноваційних інформаційних технологій на базі комп'ютерної техніки і модульної технології сприяє підвищенню ефективності процесу професійної підготовки молодших спеціалістів. Комплексний підхід до використання інформаційних комп'ютерних технологій і модульної технології навчання у технікумі показав, що найефективнішим є поліфункціональне застосування інноваційних технологій навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кремінський В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – 216с.
2. Беспалько В.П. Слабаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192с.
3. Ксензова Г.Ю. Перспективные школьные технологии: Учебно-методическое пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 224с.
4. Ангеловски К. Учителя и инновации: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 159с.

УДК 378

Н.М. Сіранчук

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ПРОЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті подана можлива проєктивна модель розвитку образного мовлення молодших школярів. Аналізується реалізація цієї моделі на уроках української мови в початкових класах.

The article gives a possible projecting model of young pupils' figurative speech. The realization of this model at Ukrainian lessons in primary school is analysed.

Важливим завданням педагогічних навчальних закладів є підготовка студентів до впровадження нових технологій навчального процесу у майбутній професійній діяльності.

Виховання мовленнєвої культури тісно пов'язане з оволодінням мовними засобами в будь-якій мовленнєвій ситуації, умінням користуватися багатством української мови, правильно й виразно висловлювати свої думки (текстотворення). Формування в молодших школярів умінь і навичок користуватися мовними засобами в процесі сприймання, розуміння та продукування текстів усної і писемної форм є провідною метою навчання української мови. Від того, як учень володіє означеними формами мовленнєвої діяльності, залежить його внутрішня культура, моральні переконання та естетичні ідеали. *Образне мовлення є показником якісного, емоційно багатого мовлення і виступає для учнів початкових класів як мовлення, у якому передбачається вживання слів і словосполучень у незвичайному метафоричному значенні, що дає можливість художньо відтворювати дійсність.*

Мета статті – пошук можливих шляхів розвитку образного мовлення молодших школярів.

Дослідження питання розвитку образного мовлення спонукало до розробки проєктивної моделі роботи з розвитку образного мовлення молодших школярів.

Пропедевтичний етап спрямований на підготовку дітей до розуміння ролі виразників образності у зв'язному мовленні. Він реалізується шляхом організації спостережень за мовленням художнього стилю, за словами та висловами вжитими в переносному значенні. На означеному етапі дітям дається поняття про образний вислів, явище багатозначності слів, порівняння.

Ознайомлювальний етап спрямований на усвідомлення та розуміння виразників образності як лексичних художніх засобів мовлення. Він реалізується шляхом формування уміння самостійно утворювати вислови з образним змістом, шляхом засвоєння зразків образного мовлення та наслідування, шляхом складання образномовленнєвих висловів за аналогією.

Творчий етап спрямований на свідоме вживання виразників образності при творенні зв'язного тексту. Він реалізується через вироблення навичок самостійно добирати та створювати образні вислови і доречно вживати їх в усному і писемному мовленні.

Вся робота над образним мовленням велася за трьома взаємопов'язаними напрямками:

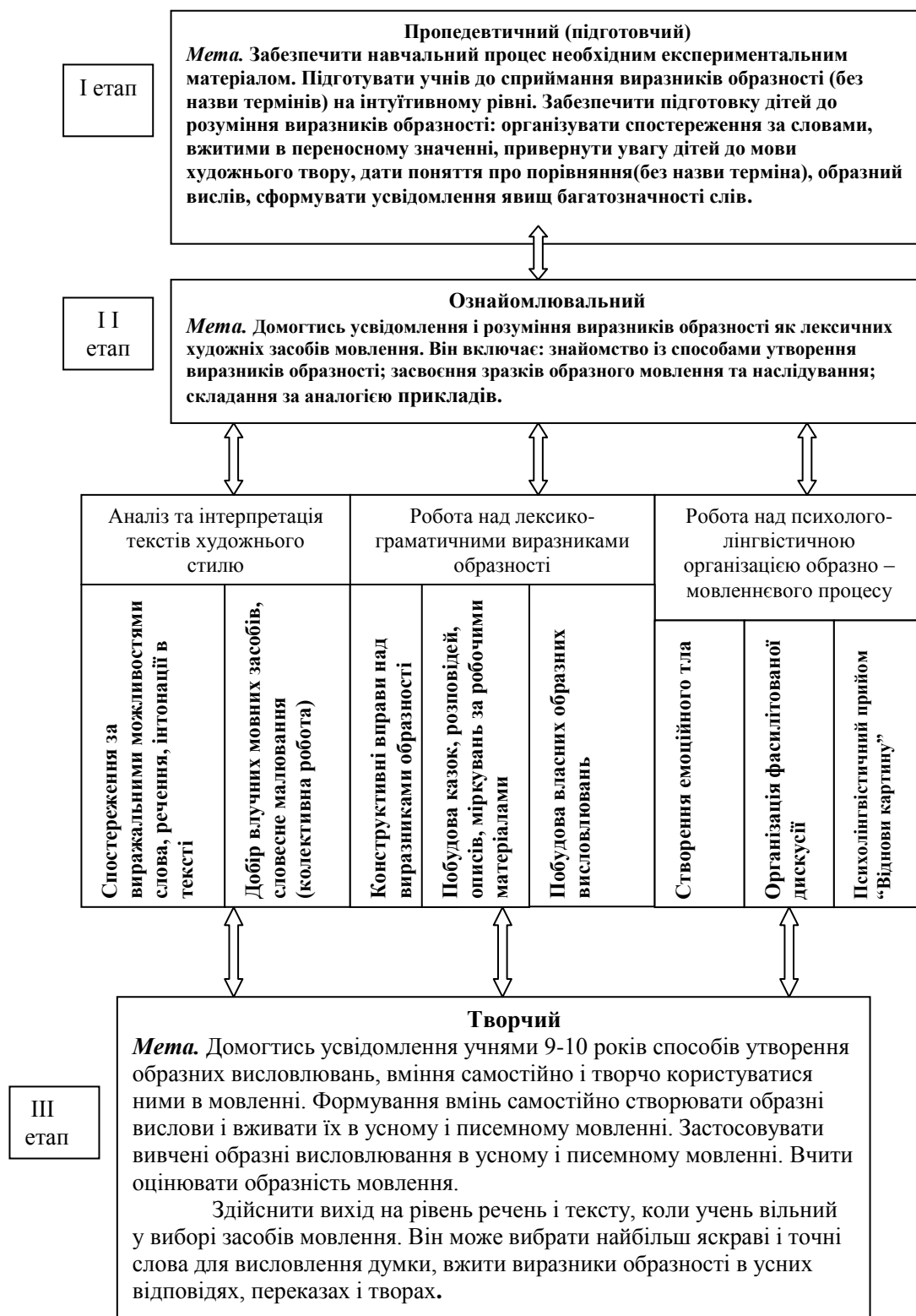
- аналіз та інтерпретація текстів художнього стилю;
- робота з лексико-граматичними виразниками образності;
- врахування психолого-лінгвістичної організації образно – мовленнєвого процесу.

Перших два напрямки реалізувались через систему вправ за мірою допомоги та ступенем самостійності і творчої активності. Найважливіші з них наступні:

- спостереження за виражальними можливостями слова, речення, інтонації, які поєднуються з колективним добром влучних мовних засобів, словесним малюванням;
- конструктивні вправи (доповнення, поширення, зіставлення, редагування, відновлення, переказ тексту);
- побудова казок, розповідей, описів, міркувань за робочими матеріалами;
- власні творчі висловлювання.

Система опрацьованих комплексних вправ за мірою допомоги і ступенем творчості побудована на тематично близькому матеріалі, зорієнтована на структуру процесу формування образномовленнєвих знань у їх єдності засвоєння і застосування у зв'язному мовленні. Послідовність їх визначається місцем уроку в системі інших, відведених на вивчення теми. На перших уроках, присвячених засвоєнню нового, доцільними є вправи першої та другої груп. Далі, коли учні навчаються розпізнавати виразники образності, застосовуються вправи третьої і четвертої груп з вищим ступенем самостійності і творчості. Розвивальний ефект комплексних вправ полягає в тому, що ситуація спілкування сприяє усвідомленню граматичних понять та форм, а розв'язання граматичних завдань стимулює мовленнєву творчість. Однією з умов, що забезпечує ефективність навчання мови на основі комплексних вправ, є попередня, розсосереджена підготовка учнів до сприймання найважливіших тем програми. Підготовку до вивчення частин мови доцільно розпочинати у букварний період. Слід дбати передусім про збагачення чуттєвого досвіду учнів та розширення їх кругозору, уявлень про лексичне значення слова; вчити розрізняти слово і предмет, предмет і ознаку предмета, предмет і дію предмета. Важливо відпрацьовувати постановку запитань до слів *хто? що? який? яка? яке? що робить?* Необхідно проводити спостереження за числом іменників, прикметників, дієслів: один предмет – багато предметів, ознака одного предмета – ознака багатьох предметів, дія одного предмета – дія багатьох предметів. Постановка лексичних завдань педагога має навчати найголовнішого – як добирати найточніші, влучні слова залежно від мети, умов спілкування.

Проективна модель роботи з розвитку образного мовлення молодших школярів

Великої ваги надавалось, протягом експерименту, удосконаленню граматичної будови мовлення учнів, адже молодші школярі всі ознаки предмета здебільшого передають за допомогою присудка. Їм важко об'єднати в одному судженні про предмет дві ознаки – дану(означення) і нову(присудок). Діти слабо володіють мовними засобами для вираження означальних, причиново-наслідкових відношень. Їхнє мовлення характеризується

невиправданим повторенням слів, синтаксичним монотонном. Тому потрібно постійно акцентувати увагу на засвоєнні синонімічних і співвідносних мовних засобів для точного вираження думки, оскільки недосконала граматична будова мовлення учнів є серйозним гальмом в опануванні зв'язним висловлюванням.

Останній напрямок, третій – “робота над психолого-лінгвістичною організацією образномовленнєвого процесу”, полягає у врахуванні психолінгвістичних та вікових особливостей молодших школярів. Результати досліджень І.Г.Овчиннікова, Н.І.Береснева, Л.А. Дубровської, Е.Б.Пенягіної щодо лексики молодшого школяра та характеристики лексичного компоненту мовної компетенції, сприяли вирішенню проблеми відображення в мові картини світу дитини. Дослідниками доведено, що внутрішній лексикон є сховищем усього, що пов'язане із словами в пам'яті, сіткою знань про навколишній світ, а асоціація їх дає можливість виявити ті відношення, які існують між відображенням дійсності та лексичної системи в свідомості [5: 64]. Таким чином “вийняти” образне висловлювання з внутрішнього лексику і за допомогою асоціації та створення емоційного тла (допомагає її виникненню) перевести його у зовнішній лексикон допоможе метод фасилітованої дискусії і асоціативний прийом “Віднови картину”.

Рис. 2.

Кожному з цих напрямів в експериментальному уроці мови відповідало певне спрямування навчання та змістове наповнення.

Загалом у зміст навчання ввійшли такі елементи:

- Вправи, що виконувалися на уроках української мови під час вивчення самостійних частин мови.
- Уроки розвитку образного мовлення в межах уроків розвитку зв'язного мовлення, проводилися один раз на місяць; виконувалися підсумкові творчі роботи.
- Робота гуртка “Художнє слово”. Організація та проведення конкурсів творчих робіт, підготовка творчих висловлювань до публікації в літературній стінгазеті класу.

У молодших школярів, що навчалися висловлюватись у відповідності з розглянутим, до кінця експериментального навчання рівень вживання в мовленні виразників образності таких, як *епітети*, *багатозначні слова*, *розгалуження синонімічних низок*, *метафори*, *фразеологізми*, *порівняння*, зафіксовано у два рази вищі, ніж у ровесників, що займались в умовах традиційної системи навчання, значно зросла аргументованість мовлення.

Зіставлення результатів сформованості в учнів експериментальних і контрольних класів образномовленнєвих умінь і навичок представлено на рис.2, з якого видно, що значно

вищого рівня розвитку образномовленнєвих умінь і навичок досягли учні ЕГ, ніж КГ (12,5% проти 5,2%). Достатній рівень мають 51,2% учнів ЕГ проти 13,7% КГ. Середній рівень – 26,1% учнів ЕГ проти 59,2% КГ, низький рівень відповідно 10,2% і 21,9% КГ.

Отже, результати зрізів показали, що учні експериментальних класів мають вищий розвиток образномовленнєвих умінь, ніж контрольних. Це свідчить про доцільність та ефективність запропонованої методики роботи з розвитку образного мовлення молодших школярів.

Висновки. Вся проєктивна модель роботи з розвитку образного мовлення молодших школярів спрямована на передачу з внутрішнього мовлення за допомогою образномовленнєвих асоціацій, образного мислення та техніки перефразування думки дитини у зовнішнє мовлення образного потенціалу слова, який за допомогою доцільних завдань вчителя, сприяє розвитку образного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Наука, 1974. – 138с.
2. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – 4с.
3. Зинченко В.П. Творчество понимания // Психологическая наука и образование. – 1998. – №4. – С.34-37.
4. Молодцова Н.Г. Развитие у младших школьников способности понимать смысл зрительного образа // Нач. шк. – 2004. – №2. – С.87-89.
5. Овчинникова И.Г., Береснева Н.И., Дубровская Л.А., Пенягина Е.Б. Лексикон младшего школьника (характеристика лексического компонента языковой компетенции) Изд. Пермского университета. – Пермь, 2000. – 317с.

УДК 378

Л.Л. Сушенцева

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розкриваються підходи до відбору змісту підготовки інженера-педагога у вищому технічному навчальному закладі. Розкрито зв'язок змісту освіти та навчання з формуванням професійно-важливих якостей особистості.

In article the approaches open up to the selection of maintenance of preparation of engineer-teacher in the higher technical educational establishment. The communication is exposed of maintenance of education and teaching with forming of professional-important qualities of personality.

Постановка проблеми. В наш час, коли у всіх галузях виробництва відбуваються реформаційні процеси, виникла потреба у підготовці високоосвічених, висококультурних фахівців, які володіють високим рівнем професіоналізму в своїй галузі. Не минула ця проблема і таку специфічну галузь, як освіта. Адже система освіти створює в суспільстві той особливий інтелектуальний фон, який дає можливість ставити проблеми, їх розв'язувати і запроваджувати в практику одержані результати.

У Законі України “Про вищу освіту” зазначається, що одним із головних завдань вищого навчального закладу є здійснення підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів. Стало очевидним, що професійна освіта повинна орієнтуватися на спеціалізовану підготовку фахівців, що володіють високим рівнем професіоналізму і компетентності як з фахових дисциплін, так і з дисциплін психолого-педагогічного циклу, тобто, підготовка інженера-педагога в технічному вищому навчальному закладі повинна сприйматися як закономірне явище.